

Fra NFFs jubileumshefte Sterk – stolt – synlig – NFF 80 år:

Kapittel 6 FOND TIL ETTER- OG VIDEREUTDANNING AV FYSIOTERAPEUTER – HISTORISKE FAKTA

Fondets opprinnelse

Lovgrunnlaget 1966 og 1997

Lov av 17. juni 1966 om folketrygd § 2-2, første ledd lyder:

Utgifter til legehjelp for sykdom og legemsfeil, godtgjøres etter regler og takster som fastsettes av Kongen.

I § 2-2, tredje ledd heter det:

I forbindelse med fastsettelse av regler og takster som nevnt i første ledd, kan Kongen gi bestemmelser om tilskudd til fellesformål for leger, så som fond for sykehjelp, pensjonsordning og fond til etter- og videreutdanning. Slike ordninger må ha vedtekter som er godkjent av departementet.

I § 2-5 er utgifter til fysikalsk behandling, tannlegebehandling, logoped- og psykologhjelp m fl omtalt. § 2-5 bokstav a. lyder:

Fysikalsk behandling. Bestemmelsen i § 2-2, tredje ledd gjelder tilsvarende for fysioterapeuter og Mensendieck-sykegymnaster.

I den nye folketrygdloven av 28. februar 1997 er hjemmel for forskrift om tilskott til fellestiltak for fysioterapeuter fastsatt i § 5-8, 5. ledd.

Forskrifter

Forskrift om regler og takster for godtgjørelse av utgifter til fysikalsk behandling med hjemmel i folketrygdloven av 1966 kom først i 1971 da syketrygdloven av 1956 ble inkorporert i folketrygdloven. Kapittel III i forskriften hjemlet tilskott til fellesformål for fysioterapeuter.

Ved fastsettelsen av regler og takster fra 1. november 1974 ble avsetting til etter- og videreutdanningsfond for første gang foretatt etter forhandlinger mellom NFF og staten v/ Sosialdepartementet, Forbruker- og administrasjonsdepartementet og Finansdepartementet. Forarbeidet i NFF var:

1972

Sentralstyret i NFF nedsatte en komite for pensjon, sykehjelp og etterutdanning. Komiteens medlemmer var Max Pettersen, John Sogn og Odd Hagen, alle fra PFG. En orientering til landsmøtet 1972 om en sykehjelp- og pensjonsordning ble avgitt, men intet vedtak ble fattet.

1973

Sentralstyret ba landsstyret i NFF om å ta prinsipiell stilling til om NFF skulle gå inn for å opprette pensjonsfond og etter- og videreutdanningsfond. Landsstyret 1973 vedtok å gi sentralstyret fullmakt til å utarbeide fondsopplegg uten å ta stilling til fordeling av midler på pensjon, sykehjelp eller etter- og videreutdanning.

1974

Sentralstyret oppnevnte en ny komite med mandat å utarbeide forslag til vedtekter for fond. Komiteens medlemmer var Ove Jordahl, Jann Nordahl og Max Pettersen, sistnevnte fra PFG. På landsstyremøtet i juni 1974 ble komiteens forslag til vedtekter for etter- og videreutdanningsfond enstemmig vedtatt. NFFs forslag til vedtekter ble oversendt til Sosialdepartementet til godkjenning i henhold til loven. Forslag til opplegg for sykehjelp- og pensjonsfond var utarbeidet i samarbeid med Norsk Kollektiv Pensjonskasse. Forslag til ordning ble ikke ansett som fordelaktig, og saken ble utsatt.

Resultatet av drøftingene om takstene mellom RTV og NFF høsten 1974 var at takstene skulle økes med 20 %. Videre var det enighet om overføring av 0,4 % av de årlige utgiftene til fysikalsk behandling til etter- og videreutdanningsfond for fysioterapeuter. Denne utregningsmodellen gjorde at 0,4 % var blitt til et kronebeløp på kr 400 000,- da forskriften ble fastsatt i november 1974.

Fondsoverføringen var dermed et resultat av drøftingene mellom partene, men ikke på bekostning av en høyere takstøkning. Overføringen var en egen definert avsetning til fond.

Sentralstyret vedtok året etter å henlegge saken om opprettelse av sykehjelp- og pensjonsfond da overføringer til fond var blitt mindre enn forventet.

1975

Sosialdepartementet stadfestet fondets vedtekter 23. mai 1975. Landsstyret i NFF valgte tre representanter med vararepresentanter til fondets styre. Norsk Mensendieckforbund (NMF) skulle velge en styrerepresentant med vararepresentant, og Sosialdepartementet skulle oppnevne en styrerepresentant med vararepresentant. I 1981 ble NMF tatt opp i NFF. Fra da av valgte landsstyremøtet i NFF fire styrerepresentanter og to suppleanter til fondsstyret. Konstituerende styremøte i fondet ble holdt 28. august 1975. NFFs utdanningssekretær var fondsstyrets sekretær.

Overføringene

1976

Ved takstrevisjonen 1976 fremmet NFF krav om at utregningsmodell for overføring til fondet skulle være en prosentsats av trygdens årlige utgifter til fysikalsk behandling, ikke et kronebeløp. Overføringene ville således øke i takt med økte utgifter til fysikalsk behandling. Det ble oppnådd enighet om å overføre et tilskott tilsvarende 0,5 % av de årlige utgifter som trygden hadde til fysikalsk behandling.

På 1970-tallet var det et poeng at fondsavsetninger ikke virket inn på den generelle lønns- og prisutviklingen i samfunnet. Dette var medvirkende til at staten v/ departementene var

positive til å gi avsetninger til fond for å ivareta kompetansen hos helsepersonellgrupper som arbeidet etter folketrygdloven. Fondsavsetninger ble ikke tatt med i det inntektspolitiske grunnlag som drøftingene om økte takster og lønn tok utgangspunkt i.

Takstrevisjonen 1976 ble også overtatt av Forbruker- og administrasjonsdepartementet (FAD) med deltakere fra Finansdepartementet og Sosialdepartementet i forhandlingsdelegasjonen fra staten. FAD hadde varslet at drøftingene med RTV skulle opphøre, en avtaleinstitusjon skulle opprettes, og hadde foreslått at Norsk Fysioterapeutforbund, Den Norske Kurstedsförening og Norsk Mensendieckforbund skulle delta i forhandlingsutvalget fra fagforbundene. Denne avtaleinstitusjonen mellom partene i arbeidslivet ble godtatt av Stortinget, jf St.prp.nr. 34 (1976-77) og Innst.S.nr. 57 (1976-77).

1984

Fra 1. april 1984 ble ny inntektsordning innført for fysioterapeuter og leger i forbindelse med iverksetting av lov om helsetjenesten i kommunene. Honorartakstene ble redusert med 40 % av totalutgiftene til fysikalsk behandling, og overført til de kommunale rammetilskuddene. Kommunene skulle utbetale denne refusjonen i form av driftstilskudd til fysioterapeuter som inngikk kommunale avtaler. Refusjonstakstene var redusert til 20 % av tidligere honorartakster, og pasientenes egenandeler utgjorde de resterende 40 %.

For å opprettholde samme avsetning til fondet skulle kommunene egentlig ha betalt 0,5 % av utbetalt driftstilskudd til fondet, og fondsstyret ville ha vært ansvarlig for at mer enn 400 kommuner innbetalte disse tilskuddene. En slik ordning ville være nærmest uoverkommelig.

På grunnlag av beregninger som skulle sikre overføringer til fondet på samme nivå som tidligere, fikk NFF forhandlet frem en fondsavsetning på 1,5 % av folketrygdens årlige refusjonssatser til fysikalsk behandling, og av folketrygdens fastlønnstilskudd til kommuner som hadde fysioterapeuter i faste stillinger.

2006

Ordningen med fondsavsetning på 1,5 % har vært videreført frem til 2006. På den tiden var det usikkerhet rundt refusjonsordningen til fysikalsk behandling fra trygden.

Trygderefusjonen ble gradvis redusert i årene 2008 - 2010. Overføringen til fondet gikk derfor tilbake til et fast kronebeløp som skulle økes med samme prosentsats som takstøkningen for øvrig. For 2015 var overføringsbeløpet fra folketrygden 30,7 mill. kr. Prosentvis overføring av de årlige utgifter til fysikalsk behandling opphørte.

Forvaltningen av fondets midler

NFF fikk helsemyndighetenes tillit til å forvalte offentlige midler til kompetanseutvikling av fysioterapeuttjenesten i Norge. I følge vedtektene skal fondets midler forvaltes av fondsstyret.

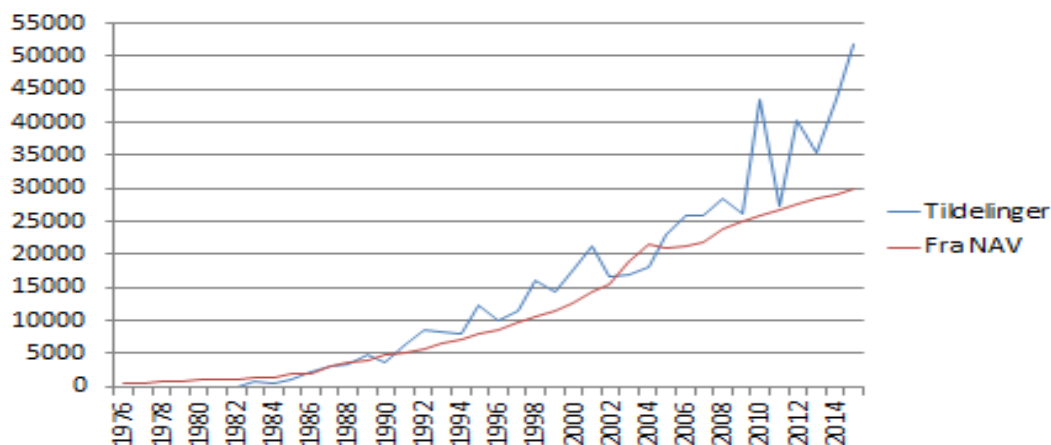
NFFs landsstyre 1984 godkjente at fondsstyret opprettet egen stilling for sekretariatsleder fra januar 1985. Fra 1975 hadde NFFs sekretariat vært fondets forretningsfører og sekretariat. Omfanget av virksomheten tilsa etter hvert at fondsarbeidet krevde eget sekretariat. I følge vedtektene er fondsstyret fortsatt organisatorisk under NFFs landsmøte

som skal godkjenne årsregnskap, årsberetning, behandle forslag til vedtektsendringer og velge styremedlemmer og suppleanter.

Fondsstyrene har og har hatt til enhver tid ansvar for å forvalte fondets midler på en forsvarlig måte. I starten var det et mål å bygge opp fondets kapital. I en årrekke ble derfor tildelinger holdt innenfor rammen av renteavkastningen til fondet.

Fondsstyret har hatt høye krav til sikkerhet og likviditet og følger en langsiktig forvaltningsstrategi. Avkastningen på forvaltningskapitalen svinger, men i perioden 1999 til 2014 har det vært en gjennomsnittlig årlig avkastning rundt 9 %. Etter hvert som fondsmidlene økte og renteavkastningen likeså, kunne tildelingene øke i omfang. I mer enn halvparten av fondets levetid er det tildelt mer i stipend enn det er overført fra NAV – (Ny Arbeids- og Velferdsforvaltning), tidligere Rikstrygdeverket.¹

Overføring fra NAV og tildelinger fra Fond til etter- og videreutdanning av fysioterapeuter

Bruk av fondsmidler

Siden fondets opprettelse har landsstyremøter/landsmøter drøftet prinsipper for bruk av fondets midler i forbindelse med innspill til strategisk plan og årsberetninger fra fondsstyret. I hovedtrekk kan nevnes at det har vært stor enighet om å prioritere oppbygging og gjennomføring av videreutdanninger for fysioterapeuter, utjevne høye kursavgifter av geografiske grunner, støtte forbundets kursvirksomhet og utdanning av kursinstruktører og kursledere, og stimulere til forskningstiltak for kompetanseoppbygging. Alle tildelinger fra fondet baseres på søknad og vedtak slik at alle utbetalinger fra fondet skjer etter vedtak i fondsstyret. Fondsstyret vurderer derfor habilitetssituasjonen svært grundig.

Reise- og utdanningsstipend

¹ Rikstrygdeverket forvaltet overføring av trygderefusjoner til opprettelsen av NAV – Ny Arbeids- og Velferdsforvaltning som overtok i 2006. Utbetalinger av trygderefusjoner, nå kalt helserefusjoner ble i 2009 skilt ut fra NAV og overført til ny etat for Helseøkonomiforvaltning - Helfo.

Første reisestipend for å delta på kurs i inn- og utland ble tildelt i 1981, og i 1982 ble første utdanningsstipend tildelt. Stipend til reise og utdanning har gjennom årene vært stipendkategoriene som har støttet flest fysioterapeuter.

Etterutdanningsvirksomhet

De første årene fikk NFF tilskudd til enkeltkurs i sin etterutdanningsvirksomhet. Som største tilbyder av etterutdanningskurs for fysioterapeuter, har NFF fra og med 1995 fått mulighet til å søke om rammetilskudd til etterutdanningsvirksomheten for tre år om gangen.

Videreutdanninger

I 1991 bidro fondet til å finansiere planlegging og gjennomføring av en fire års prøveperiode med hovedfag i fysioterapi ved Universitet i Bergen. Etter prøveperioden overtok universitetet driften av hovedfagstudiet, senere masterstudiet. Fondet har gjennom årene initiert og finansiert flere fysioterapispesifikke videreutdanninger og masterstudier som etter hvert har blitt en del av høgskolenes og universitetenes virksomhet.

Eksempler er pedagogisk videreutdanning for fysioterapeuter, videreutdanning i helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid, videreutdanning i manuell terapi ved Høgskolen i Oslo, senere videreført som klinisk masterstudium ved Universitetet i Bergen, videreutdanninger i fysioterapi for barn, for eldre, i intensivfysioterapi, i psykisk helsearbeid med fordypning i fysioterapi. Fondet har også vært initierende til masterstudium i idrettsfysioterapi ved Norges idrettshøgskole, masterstudium i helsefag retning nevrologisk fysioterapi og retning psykiatrisk og psykosomatisk fysioterapi ved Universitetet i Tromsø.

Forskning og fagutvikling

Det første forskningsstipendet ble tildelt Anne Elisabeth Ljunggrens prosjekt «Kartlegging av knoklers normale variabilitet», - som var hennes doktorgradsarbeid i 1977.

Fondet bidro i 1989 til etablering og drift av NFFs kompetansesenter i fysioterapi for utvikling av kompetanse hos fysioterapeuter til å drive fagutvikling og forskning. Sentret ble avvirket i 1999 da universitetene overtok kompetansesentrets rolle.

Fra 1999 er universitet og høgskoler blitt invitert til å søke om støtte til forskning og kunnskapsutvikling i fysioterapi i form av doktorgradsstipend og postdoktorstillinger for å formalisere fysioterapeuters kompetanse. Det har bidratt til å bygge opp flere forskningsmiljø for fysioterapeuter ved universitet og høgskoler. Etter hvert er søknadskategorien åpnet for at flere forskningsinstitusjoner kan søke.

I 2015 har flere enn 150 fysioterapeuter disputert for doktorgrad, om lag halvparten finansiert av fondet.

I 2010 ble fire nye stipendkategorier etablert: stipend for forskningsprosjekt, formidlingsprosjekt, kvalitetssikringsprosjekt og arbeid med prosjektbeskrivelser som ledd i kompetanseoppbygging. Det gir mulighet til mindre forsknings- og kvalitetssikringsprosjekter, og til å skrive og publisere fra gjennomførte prosjekter.

En stor strategisk satsning har vært utlysning av 32 mill kr for en femårsperiode fra 2010 til forskning i fysioterapi i primærhelsetjenesten. Tildelingen gikk til forskningsprogrammet FYSIOPRIM som er et samarbeid mellom Universitetet i Oslo, NTNU og Diakonhjemmet

sykehus. Et av målene med tildelingen var å skape varige strukturer for forskning i primærhelsetjenesten. Forskningsprogrammet blir videreført som et samarbeid mellom Universitetet i Oslo, NTNU og Trondheim kommune frem til 2020.

Søknader og informasjon

Utlysninger av søknadskategorier og oversikt over tildelinger har gjennom årene vært kunngjort i tidsskriftet Fysioterapeuten. Alle fysioterapeuter uavhengig av medlemskap kan søke om midler. I 2012 opprettet Fondet en egen søknadsportal på nettet. Alle søknader til fondet sendes nå elektronisk gjennom søknadsportalen.

I 2014 lanserte fondet sin egen nettside <http://fysiofondet.no/> med søknadsportalen og informasjon om utlysninger og tildelinger.

Kildehenvisninger:

Riksarkivet: Privat arkiv NFF nr 736, boks 110 om Fond til etter- og videreutdanning av fysioterapeuter og boks 130 om takstrevisjoner 1976 – 1984

Lov om folketrygd av 17. juni 1966 § 2-5 m/ forskrifter

Lov om folketrygd av 28. februar 1997 § 5-8 og § 5-21 m/ forskrifter

Tidsskriftet Fysioterapeuten september 1986: Artikkel om Historiske fakta om Fond til etter- og videreutdanning av fysioterapeuter v/ fondsstyret 1986

Protokoller fra NFFs landsstyremøter 1973 -1977, sentralstyrereferater 1973 -1977, årsberetning fra PFG 1972-1973, årsberetninger 1974 -1975 og 1976 -1977 fra lønnsutvalget til NFFs landsstyremøter

Vedtekter for Fond til etter- og videreutdanning av fysioterapeuter og Mensendieck-sykegymnaster stadfestet av Sosialdepartementet 23. mai 1975

St.prp.nr. 34 (1976-77) og Innst.S.nr. 51 (1976-77) om takstrevisjonen 1976

Endringer i fondets vedtekter tom 1997 ved ikrafttreden av ny folketrygdlov.

Nettsider kalt Fysiofondet.no